

Houderij Richtlijnen

Moorse landschildpad *Testudo graeca ssp.*

I. Toepassingsgebied

Deze gids goede praktijken is van toepassing op de Moorse landschildpad *Testudo graeca*. Na 1977, bij het in werking treden van de Wet Bescherming Uitheemse planten en dieren, is voor de landen behorend tot de Europese Unie een importverbod van kracht geworden en een exportverbod vanuit de landen van herkomst. Verwant zijn *Testudo hermanni hermanni*, *Testudo hermanni boettgeri*, *Testudo kleinmanni*. Volwassen dieren kunnen maximaal 25 cm groot worden.

Testudo graeca is ondergebracht in CITES Appendix II en in de Europese regelgeving bijlage A.

Dit betekent dat deze dieren niet mogen worden geïmporteerd of geëxporteerd uit de landen van herkomst. Dieren verkregen uit nakweek van de generatie F2 en verder mogen wel worden overgedragen tussen houders, mits aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Voor het houden van dieren afkomstig uit wildvang of eerste generatie nakweek (F1) - dit zijn in het algemeen dieren die zijn geïmporteerd voor 1977 of de eerste generatie nakweek daarvan - moet de houder beschikken over een bezitsonthefing. De houder moet bij overdracht van dieren voldoen aan de wettelijke voorschriften terzake. Zo dient o.a. voorafgaande aan de overdracht een EG-certificaat te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van economische zaken.

Van origine komt de Moorse landschildpad voor in een groot gebied in Noord-Afrika (Marokko, Algerije, Tunesië, Lybië), Griekenland en Turkije, Palestina, Turkije, Irak en landen bij de Kaspische Zee (Georgië, Azerbeidzjan, Armenië). In het grote verspreidingsgebied worden meerdere ondersoorten onderscheiden, die hier niet worden besproken.

Het dier bewoont doorgaans droge landschappen, halfwoestijnen met weinig bomen en struiken. In deze landen hebben de populaties dieren op veel plaatsen sterk te lijden onder habitatverlies vooral door menselijke activiteiten, zoals bebouwing, aanleg van wegen en het weiden van vee.

Bij goede verzorging kunnen Moorse landschildpadden zeker 80 jaar oud worden. Volwassen mannetjes herkent men aan de langere staart dan bij wijfjes en aan het iets holle buikschild. Mannetjes blijven wat kleiner dan vrouwtjes.

Testudo graeca is zeker niet geschikt voor beginners. Het betreft een in het wild bedreigde soort en deze heeft internationaal een beschermde status. Zeer aanbevolen is het deelnemen aan het ESF stamboek/fokprogramma om de toekomst van de soort veilig te stellen. Zie hiervoor www.studbooks.eu

II. Voeding

Landschildpadden zijn herbivoren (planteneters), die een variatie aan voedsel aangeboden moeten krijgen. Door gevarieerde voeding kunnen tekorten in vitaminen en mineralen in veel gevallen voorkomen worden. Kruiden zoals paardebloem, klaver, weegbree en melkdistel, niet te natte groenten zoals andijvie, peen, witlof en kool, zeer beperkt fruit, vezelrijk en weinig proteïnen.

Verder hooi en stro en bevochtigde brokken geperst hooi (bijv. Heucobs).

Kalk, van groot belang voor de groei en onderhoud van het schild en het skelet, kan gemakkelijk worden gegeven door de dieren altijd de beschikking te geven over gekookte schalen van kippeneieren of sepia. Variatie is van groot belang. Vitaminen, mineralen en kalksupplementen dienen altijd aan het voedsel te worden toegevoegd.

Houderij Richtlijnen

Moorse landschildpad *Testudo graeca ssp.*

I. Toepassingsgebied

Deze gids goede praktijken is van toepassing op de Moorse landschildpad *Testudo graeca*. Na 1977, bij het in werking treden van de Wet Bescherming Uitheimse planten en dieren, is voor de landen behorend tot de Europese Unie een importverbod van kracht geworden en een exportverbod vanuit de landen van herkomst. Verwant zijn *Testudo hermanni hermanni*, *Testudo hermanni boettgeri*, *Testudo kleinmanni*. Volwassen dieren kunnen maximaal 25 cm groot worden.

Testudo graeca is ondergebracht in CITES Appendix II en in de Europese regelgeving bijlage A.

Dit betekent dat deze dieren niet mogen worden geïmporteerd of geëxporteerd uit de landen van herkomst. Dieren verkregen uit nakweek van de generatie F2 en verder mogen wel worden overgedragen tussen houders, mits aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Voor het houden van dieren afkomstig uit wildvang of eerste generatie nakweek (F1) - dit zijn in het algemeen dieren die zijn geïmporteerd voor 1977 of de eerste generatie nakweek daarvan - moet de houder beschikken over een bezitsontheffing. De houder moet bij overdracht van dieren voldoen aan de wettelijke voorschriften terzake. Zo dient o.a. voorafgaande aan de overdracht een EG-certificaat te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van economische zaken.

Van origine komt de Moorse landschildpad voor in een groot gebied in Noord-Afrika (Marokko, Algerije, Tunesië, Lybië), Griekenland en Turkije, Palestina, Turkije, Irak en landen bij de Kaspische Zee (Georgië, Azerbeidzjan, Armenië). In het grote verspreidingsgebied worden meerdere ondersoorten onderscheiden, die hier niet worden besproken.

Het dier bewoont doorgaans droge landschappen, halfwoestijnen met weinig bomen en struiken. In deze landen hebben de populaties dieren op veel plaatsen sterk te lijden onder habitatverlies vooral door menselijke activiteiten, zoals bebouwing, aanleg van wegen en het weiden van vee.

Bij goede verzorging kunnen Moorse landschildpadden zeker 80 jaar oud worden. Volwassen mannetjes herkent men aan de langere staart dan bij wijfjes en aan het iets holle buikschild. Mannetjes blijven wat kleiner dan vrouwtjes.

Testudo graeca is zeker niet geschikt voor beginners. Het betreft een in het wild bedreigde soort en deze heeft internationaal een beschermde status. Zeer aanbevolen is het deelnemen aan het ESF stamboek/fokprogramma om de toekomst van de soort veilig te stellen. Zie hiervoor www.studbooks.eu

II. Voeding

Landschildpadden zijn herbivoren (plantenetters), die een variatie aan voedsel aangeboden moeten krijgen. Door gevarieerde voeding kunnen tekorten in vitaminen en mineralen in veel gevallen voorkomen worden. Kruiden zoals paardebloem, klaver, weegbree en melkdistel, niet te natte groenten zoals andijvie, peen, witlof en kool, zeer beperkt fruit, vezelrijk en weinig proteïnen.

Verder hooi en stro en bevochtigde brokken geperst hooi (bijv. Heucobs).

Kalk, van groot belang voor de groei en onderhoud van het schild en het skelet, kan gemakkelijk worden gegeven door de dieren altijd de beschikking te geven over gekookte schalen van kippeneieren of sepia. Variatie is van groot belang. Vitaminen, mineralen en kalksupplementen dienen altijd aan het voedsel te worden toegevoegd.

Griekse landschildpad *Testudo hermanni hermanni*

I. Toepassingsgebied

Deze gids goede praktijken is van toepassing op de Griekse landschildpad *Testudo hermanni hermanni*. Deze schildpad is tot 1977 in groten getale geïmporteerd als gezelschapsdier. Na 1977, bij het in werking treden van de Wet Bescherming Uitheemse planten en dieren, is voor de landen behorend tot de Europese Unie een importverbod van kracht geworden en een exportverbod vanuit de landen van herkomst. Verwant zijn *Testudo hermanni boettgeri*, *Testudo graeca*, *Testudo ibera* en de breedrandschildpad *Testudo marginata*. Volwassen dieren kunnen zo'n 20 cm groot worden.

Al deze soorten zijn ondergebracht in CITES bijlage II, maar in de Europese regelgeving in bijlage A. Dit betekent dat deze dieren niet mogen worden geïmporteerd of geëxporteerd uit de landen van herkomst. Dieren verkregen uit nakweek van de generatie F2 en verder mogen wel worden overgedragen tussen houders, mits aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Voor het houden van dieren afkomstig uit wildvang of eerste generatie nakweek (F1) - dit zijn in het algemeen dieren die zijn geïmporteerd voor 1977 of de eerste generatie nakweek daarvan - moet de houder beschikken over een bezitsonthefving. De houder moet bij overdracht van dieren voldoen aan de wettelijke voorschriften terzake. Zo dient o.a. voorafgaande aan de overdracht een EG-certificaat te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit.

Van origine komt deze ondersoort van de Griekse landschildpad voor op het Italiaanse schiereiland, relict populaties aan de Spaanse en Franse Middellandse zee kust, waarschijnlijk ingevoerd op de Balearen, vermoedelijk opnieuw ingevoerd op Corsica en Sardinië.

Daar bewoont het dier doorgaans droge landschappen, met bomen en struiken en met de mogelijkheid zich te verschuilen. In deze landen hebben de populaties dieren te lijden onder habitatverlies vooral door menselijke activiteiten. Jonge dieren in de handel zijn doorgaans afkomstig van schildpaddenfarms in het Zuidoost Europa. Let op dat bij evt. aankoop de juiste documenten worden meegeleverd.

Het is veel beter jonge dieren te betrekken bij houders in Nederland, die deze soort zelf kweken. U krijgt dan de juiste informatie omtrent de verzorging en u kent de herkomst van de dieren.

Bij goede verzorging kunnen Griekse landschildpadden zeker 80-100 jaar oud worden. Volwassen mannetjes herkent men aan de langere staart dan bij wijfjes en aan het iets holle buikschild. Mannetjes blijven wat kleiner dan vrouwtjes.

II. Voeding

Landschildpadden zijn herbivoren (plantenetters), die een variatie aan voedsel aangeboden moeten krijgen. Door gevarieerde voeding kunnen tekorten in vitaminen en mineralen in veel gevallen voorkomen worden. Kruiden zoals paardebloem, klaver, weegbree en melkdistel, niet te natte groenten zoals andijvie, witlof en kool, zeer beperkt fruit, vezelrijk en weinig proteïnen. Verder hooi en stro en bevochtigde brokken gegerst hooi (bijv. Heucobs).

Kalk, van groot belang voor de groei en onderhoud van het schild en het skelet, kan gemakkelijk worden gegeven door de dieren altijd de beschikking te geven over gekookte schalen van kippeneieren of sepia. Variatie is van groot belang. Vitaminen, mineralen en kalksupplementen dienen altijd aan het voedsel te worden toegevoegd.

Het in oudere publicaties soms aangeraden voederen van kattenbrokken wordt sterk ontraden. Schildpadden zijn hier wel gek op maar deze voeding veroorzaakt ernstige problemen aan lever en nieren en zorgt voor een onnatuurlijke snelle groei die een gezonde ontwikkeling van het schild verhindert en met name in het vroege groeistadium tot afwijkingen leidt.

III. Huisvesting:

Schildpadden los laten lopen in huis is absoluut af te raden. Een landschildpad hoort in een terrarium of beschut perk buiten. Er behoort een plek te zijn waar de dieren zich kunnen opwarmen, onder een lamp of, liever nog, rechtstreekse zonneschijn. Zorg ook voor een koelere plek zodat de dieren zich naar hun keuze kunnen terug trekken.

Mits het buitenverblijf aan de eisen voldoet kunnen Griekse landschildpadden buiten worden gehouden.

Een goed buitenverblijf ligt op de zon en heeft voldoende begroeiing en structuur om ook schaduwrijke plekken en schuilplaatsen te bevatten. Wat betreft grootte, moet gedacht worden aan minimaal 5m² voor twee dieren en 10m² voor drie of meer dieren. Verder is er een schuilhok, waarin de schildpadden zich kunnen beschermen tegen koud en guur weer en eventueel een winterslaap doen. Zeer gewenst is een kasje waarin de schildpadden beschut van de warmte van de zonneschijn kunnen genieten. Verder is er een helling op de zon gelegen waar dieren eieren kunnen leggen. Verder moet de huisvesting veilig zijn, dat wil zeggen dat de schildpad niet kan ontsnappen en in onveilige situaties terecht kan komen of dat er honden, katten en andere roofdieren bij kunnen. Daarom heeft het perk een omheining, die kan bestaan uit een schutting van hout of kunststof met een hoogte van ca. 30 cm met een naar binnen overhangende rand, zodat er over heen klimmen onmogelijk is. De huisvesting moet liefst op een rustige plaats staan, zodat de dieren zich niet steeds gestoord voelen door passerende personen.

Verder is het van belang het leefklimaat van het dier te beheersen. Denk hierbij aan het geven van de mogelijkheid aan het dier om een plek met een optimale temperatuur (rond de 35 °C) te zoeken of zich in te graven. Dit kan door plaatsing van een goed schuilhok dat bescherming biedt tegen extreme temperaturen. Bij veel soorten wordt de voortplanting gestimuleerd door het nabootsen van een seizoenscyclus met een winterse afkoeling. Die kan worden bereikt door het tijdelijk de lamp(en) in het terrarium korter te laten branden of uit te doen. Verdiep je in het klimaat van het natuurlijke leefgebied en boots dit na.

Schildpadden kunnen in de herfst in winterslaap worden gebracht in een koele ruimte, zoals een kelder of koelkast of het schuilhok of kas buiten. Waak hierbij tegen bevroering van de dieren. De minimum temperatuur tijdens de winterrust moet circa 4 °C zijn.

IV. Gezondheid:

Een terrarium moet regelmatig worden onderhouden en het moet goed te reinigen zijn.

Water moet dagelijks verversd worden. Verder één keer per acht weken bodembedekking vervangen van het terrarium binnenshuis en dit goed reinigen (één keer per zes maanden ontsmetten met desinfectans). Reptielen hebben over het algemeen geen snelle stofwisseling. Hierdoor kan het lang duren voordat men ziet dat het dier lijdt aan een ziekte. Voordat dieren gekocht worden is het dus zaak kennis te nemen van de meest voorkomende ziektes en die herkend kunnen worden. Zet altijd alle nieuw verworven dieren minimaal 2 maanden in quarantaine voordat ze bij andere dieren worden geplaatst.

Gezondheidsproblemen die kunnen optreden bij de schildpadden:

- Verwondingen die ontstaan door: slijtage, beschadiging, verbranding, agressie, beten van andere dieren, eten van vreemde voorwerpen.
- Ziekten door huisvestingsproblemen zoals overbevolking; slecht water; verkeerde temperatuur; gebrek aan ventilatie.
- Stressverschijnselen die ze krijgen door het gedrag van andere schildpadden door verkeerde geslachtsverhoudingen in de groep of dominante mannetjes.
- Kalk- en of vitaminegebrek door verkeerde of eenzijdige voeding.
- Parasieten, in- en uitwendig; geregelde controle van de uitwerpselen is raadzaam.

Bij gezondheidsproblemen is het raadzaam tijdig een met reptielen vertrouwde dierenarts te raadplegen.

Jonge dieren die in een terrarium verblijven, moeten beschikken over een vochtige laag substraat (aarde, zand, bladeren) waarin zij zich kunnen terugtrekken. Een vochtige laag voorkomt bultvorming op het rugschild, die met name optreedt in het vroege groeistadium.

V. Soortspecifiek gedrag

Voor de kweek is het van belang dat de dieren in een kleine groep van minimaal één man met enkele vrouwen worden gehouden met de beschikking over een goed zonnig buitenterrarium. Hier moeten de omstandigheden natuurlijk aandoen met een hellinkje, beschutting met lage heesters, een schuilgelegenheid voor slecht weer en een goede zonplek, bijvoorbeeld met een broeibak of een kasje (altijd zorgen voor twee uit/ingangen om te voorkomen dat een groot dier de uitgang verspert voor een kleinere die dan door oververhitting kan sterven). Vochtige ca. 25 cm diepe leem/zand plekken dienen aanwezig te zijn voor het leggen van eieren. Als voer moet zoveel mogelijk natuurlijke, wilde kruiden gevoerd worden en zo min mogelijk gekweekte groentes en fruit. Vitaminen en mineralen mogen niet ontbreken. Voor een goede kweek is een winterrust/winterslaap noodzakelijk. Het opkweken van de jongen is probleemloos; voedsel is het zelfde als voor de ouders, doch klein gesneden.

Mannen van deze soort kunnen een behoorlijk agressief paargedrag vertonen naar de vrouwtjes. Zeker in kleinere buitenterraria kan splitsing van de groep buiten de paartijd nodig zijn. Vochtige ca. 25 cm diepe leem- of zandplekken dienen aanwezig te zijn voor het leggen voor eieren.

VI. Verdere informatie:

Bonin F., Devaux, B. en A. Dupré A. 1996, Toutes les Tortues du Monde
Bonin F., Devaux, B. en A. Dupré A. 2007, Enzyklopädie der Schildkröten
Highfield A.C., 1990, Keeping and Breeding Tortoises in captivity
Vetter, H. 2002. Schildkröten der Welt Band 1. Frankfurt am Main, Chimaira
Zirngibl, Rainer, 2000, Ihr Hobby Griechische Landschildkröten
Diverse artikelen in De Schildpad en Trionyx, Nederlandse Schildpadden Vereniging

Websites:

www.huisdieren.nu

www.trionyx.nl

www.studbooks.org

www.schildkroeten-farm.de

www.villa-testudo.de